

27.5.2024

## **Selvitys ja lausunto eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle laitosaänestyksen järjestämisestä vaalilaissa tarkoitetuissa paikoissa**

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian virkamiehet toimittivat 17.1.2024 eri paikkakunnilla tarkastuksia ennakoäänestyspaikkoina olleisiin laitosaänestyskohteisiin.

Laitosaänestyskohteiden selvittämisen aikana kävi ilmi, että joissain kunnissa tai kaupungeissa voi olla ympärivuorokautista hoitoa antavia sosiaalihuollon toimintayksiköitä, joissa ennakoäänestystä ei ole, syystä tai toisesta, järjestetty. Lisäksi tarkastuksella nousivat esille vaihtelevat käytännöt ja erilaiset yhteistyötavat yksikköjen kanssa.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on pyytänyt Sipoon kunnanhallitukselta selvitystä ja lausuntoa laitosaänestyksen järjestämiseen liittyvistä käytännöistä sekä siitä, miten laitosaänestyskohteet valikoituvat.

### Lausunto Sipoon laitosaänestyskohteista

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies pyytää Sipoon kunnanhallitukselta lausuntoa siitä, onko kaikissa sosiaalihuollon ympärivuorokautista asumista tarjoavissa yksiköissä/laitoksissa järjestetty laitosaänestys vuoden 2024 presidentinvaaleissa. Jos kaikissa yksiköissä tai laitoksissa ei ole järjestetty laitosaänestystä, niin pyydetään ilmoittamaan nuo yksiköt ja laitokset sekä perustelut sille, miksi laitosaänestystä ei ole järjestetty.

Sipoon kunnanhallitus päätti 23.10.2023 § 330 presidentinvaalien ja europarlamenttivaalien äänestyspaikoista, mukaan lukien laitosaänestyspaikat. Päätös on tämän lausunnon ja selvityksen liitteenä. Kunnanhallituksen päätöksen mukaisesti ennakoäänestys järjestettiin seuraavissa laitoksissa:

- Palvelutalo Elsie
- Palvelutalo Linda
- Terveyskeskussairaala osasto 4 (ent. osasto 1 akuutti- ja kuntoutusosasto)
- Pitkäaikaisosasto Sateenkaari
- Asumispalveluyksikkö Suvirinne
- Asumispalveluyksiköt Suvikuja ja Suvituuli
- Palveluasumisyksiköt Iltarusko, Ikivihreä ja Henna
- Palvelukoti Attendo Joenranta
- Hoivakoti Attendo Kaskiniitty
- Pensionärshemmet Kullen
- Palvelukoti Kotivalli

27.5.2024

Suurimmassa osassa päätöksessä mainituista laitoksista äänestyksen järjestäminen on vakiintunut käytäntö useiden vaalien ajalta. Vaalien valmistelun yhteydessä on pyritty selvittämään, onko kuntaan avattu uusia laitoksia. Mikäli tarvetta muissa, jo toiminnassa olevissa laitoksissa ilmenee, myös niissä järjestetään laitosäänestys.

Selvitys- ja lausuntopyyntöissä listatuista ympärivuorokautista asumista tarjoavista yksiköistä laitosäänestys järjestettiin siis seuraavissa: Suvirinne, Suvituuli, Attendo Joenranta, Kaskiniitty, Palvelukoti Kotivalli, Palvelutalo Elsie, Servicehuset Linda

Åbackenissa, Hoitokissat Rantavuoressa, Hoivamme Sipoossa, Kepakoti Jokilaaksossa ja Onnikoti Aarteessa laitosäänestystä ei järjestetty presidentinvaaleissa eikä edellisissäkään vaaleissa. Hoivamme Sipoo on kunnan tietojen mukaan avattu tammikuussa 2024, joten sitä ei ole tämän vuoksi huomioitu lokakuussa 2023 tehdyssä päätöksessä. Åbackenin, Kepakoti Jokilaakson ja Onnikoti Aarten laitosäänestystarpeita ei ole viimeisimpien vaalien osalta erikseen selvitetty. Kyseisiin laitoksiin oltiin yhteydessä europarlamenttivaaleja silmällä pitäen, jolloin nämä kaikki ilmoittivat, että laitosäänestystä ei ole tarpeen järjestää muun muassa siitä syystä, että asukkaat ovat aktiivisia ja toimintakykyisiä ja heillä on mahdollisuus käydä äänestämässä yleisissä äänestyspaikoissa, tarvittaessa avustajan kanssa. Hoitokissat Rantavuoreen kunta ei ole saanut yhteyttä, mutta kunnan tietojen mukaan kyseessä on lasten ja nuorten perhekoti, jolloin laitosäänestyksen tarve on epätodennäköinen.

#### Selvitys Sipoon kunnan laitosäänestyskäytännöistä

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies pyytää Sipoon kunnanhallitukselta selvitystä laitosäänestyksen valmisteluun ja muihin käytäntöihin liittyvistä asioista.

Kunnanhallitus toteaa, että laitosäänestysjärjestelyissä pohjana on käytetty edellisten vaalien listaa laitosäänestyspaikoista. Tämän lisäksi on tiedusteltu Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelta (aiemmissa vaaleissa Sipoon kunnan sosiaali- ja terveysosastolta), onko kunnan alueelle avattu uusia laitoksia edellisten vaalien jälkeen.

Tämän lausunnon ja selvityksen liitteenä on presidentinvaalien 1. ja 2. kierroksen laitosäänestysaikataulut sekä vaalitoimikunnan kokoonpano kussakin yksikössä ja laitoksessa.

Kunnanhallitus tunnistaa, että etenkin yksityisten laitosten osalta selvittäminen hyvinvointialueelta ei ole ollut riittävä, ja että mahdollisia uusia laitoksia ja muita muutoksia on syytä selvittää myös muulla luotettavalla tavalla. Europarlamenttivaalien valmisteluissa on paitsi selvitetty eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen listauksessa esiin tulleet laitokset, myös käyty läpi Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Sosiaali- ja terveydenhuollon toimipaikkarekisteriin (TOPI) ilmoitetut laitokset. Sipoon kunnan alueelle on vuoden 2024 aikana avattu kaksi uutta yksityisen palveluntuottajan ympärivuorokautista asumista tarjoavaa laitosta (Hoivamme hoivakoti Sipoo, Pähkinälehdon hoivakoti), ja kunnanhallitus on 29.4.2024 § 133 täydentänyt aiemmin tekemäänsä päätöstä laitosäänestyspaikoista. Kunnanhallituksen päätös on tämän lausunnon ja selvityksen liitteenä.

27.5.2024

Ennen kunnanhallituksen päätöstä laitosäänestyspaikoista keskusvaalilautakunnan sihteeri on yhteydessä laitoksiin varmistaakseen missä laitoksissa äänestys järjestetään, ja sopii jo tässä vaiheessa laitosäänestyksen alustavan aikataulun. Keskusvaalilautakunnan sihteerin vastuulla on kouluttaa ja ohjeistaa vaalitoimikuntaa. Vaalitoimikunnalle järjestetään koulutustilaisuus ja heille toimitetaan oikeusministeriön laitosäänestystä koskevat ohjeet. Keskusvaalilautakunnan sihteeri tekee tiivistä yhteistyötä erityisesti vaalitoimikunnan puheenjohtajan kanssa. Keskusvaalilautakunnan sihteeri toimittaa puheenjohtajalle laitosäänestyksen alustavan aikataulun, laitosten yhteystiedot, laitosäänestyksen tiedotteet sekä ehdokaslistojen yhdistelmän. Vaalitoimikunnan puheenjohtaja vastaa laitosäänestyksen käytännön järjestelyistä. Hän vahvistaa laitosäänestyksen aikataulut laitosten kanssa ja käy läpi käytännön asioita. Lisäksi puheenjohtaja käy jokaisessa laitoksessa paikan päällä ennen ennakoäänestyksen alkua viemässä laitosäänestyksen tiedotteen ja ehdokaslistojen yhdistelmän.

Lopuksi kunnanhallitus toteaa, että laitosäänestyksen valmistelu ja toteutus on sujunut Sipoossa pääosin hyvin. Äänestysmahdollisuuden tarjoaminen laitoksissa koetaan hyvänä ja tarpeellisena asiana ja siihen suhtaudutaan myönteisesti, mikä kävi ilmi myös eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen tarkastuspöytäkirjasta. Laitosäänestyksen valmistelussa on ilmennyt jossain määrin haasteita laitosten yhteystietojen ja oikeiden yhteyshenkilöiden löytämisessä, etenkin kun julkisetkaan yksiköt eivät ole enää osa kunnan omaa organisaatiota.